

dr Adrian Tyszkiewicz
Katedra Historii Polskiej Polityki
Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Załącznik nr 2

Autoreferat **przedstawiający dorobek i osiągnięcia naukowe**

1. Imię i nazwisko

Adrian Tyszkiewicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe - z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Jestem absolwentem Instytutu Nauk Politycznych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w którym to Instytucie w latach 1994 - 1999 ukończyłem studia wyższe magisterskie na kierunku politologia i nauki społeczne w zakresie społeczno - ustrojowym.

Dyplom ukończenia studiów z oceną bardzo dobrą otrzymałem po przedstawieniu i obronie pracy magisterskiej zatytułowanej *Władysław Kucharski - polityk, wydawca, przemysłowiec*, recenzowanej przez prof. dr hab. Andrzeja Manię i promotora pracy, dr hab. Grzegorza Mazura.

W latach 1999 - 2002 w macierzystym Instytucie uczęszczałem na dzienne studia doktoranckie zwieńczone we wrześniu 2002 r. obroną dysertacji zatytułowanej *Obóz Wielkiej Polski w Małopolsce 1926 - 1933*, napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. UJ Grzegorza Mazura. Recenzentami w przewodzie byli wówczas: dr hab. prof. UW Jan Kęsik oraz prof.dr hab. Jacek M. Majchrowski.

Obrona pracy doktorskiej stała się podstawą do nadania mi przez Radę Naukową Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, co miało miejsce 24 września 2002 r.

Dodatkowo w roku akademickim 2014/2015 uczęszczałem na podyplomowe studia menedżerskie typu MBA, kierunek: zarządzanie przedsiębiorstwem, prowadzone w Krakowskiej Szkole Biznesu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, które z wynikiem bardzo dobrym ukończyłem w dniu 30 października 2015 r. broniąc pracę dyplomową zatytułowaną *Analiza rozwoju jednostki naukowo - dydaktycznej na przykładzie INPiSM UJ*, napisaną pod kierunkiem dr Krzysztofa Misiółka z UEK (załącznik 2.1).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora zostałem zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Historii Polski Współczesnej INPiSM UJ, co nastąpiło z dniem 1 października 2002 r. Od dnia 1 października 2005 r. do chwili obecnej jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w w/w jednostce (w 2014 r. Katedra Historii Polski Współczesnej została przekształcona w Katedrę Historii Polskiej Polityki).

Równocześnie z pracą w UJ - od dnia 1 października 2006 r. do dnia 30 września 2010 r., podjąłem dodatkowe zatrudnienie w Wyższej Szkole Handlowej w Krakowie, gdzie w Pracowni Nauk Społecznych zajmowałem stanowisko wykładowcy.

Obecnie Uniwersytet Jagielloński w Krakowie pozostaje moim jedynym miejscem pracy.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Pomiędzy afirmacją a negacją: ruch młododemokratyczny w PRL.

b) autor publikacji, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy

Adrian Tyszkiewicz, *Pomiędzy afirmacją a negacją: ruch młododemokratyczny w PRL*, Wydawnictwo "Księgarnia Akademicka", Kraków 2014, recenzent wydawniczy: dr hab. Agnieszka Kastory (INPiSM UJ)

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Zasadniczy wysiłek badawczy zakończony publikacją wiadomej monografii koncentrował się na analizie funkcjonowania formacji ideowo - politycznej o znamionach międzypokoleniowego ruchu politycznego młodzieży, usytuowanego ze względów ideowo - programowych najpierw w centrum sceny politycznej (okres międzywojenny), a następnie będącego funkcją decyzji i roli przypisywanej mu przez centrum dyspozycji politycznej w systemie niedemokratycznym tj. partię komunistyczną (okres Polski Ludowej). Mowa o ruchu młododemokratycznym, grupującym w różnych interwałach czasowych działaczy wspierających idee demokracji parlamentarnej, egalitaryzmu, solidaryzmu społecznego, pomocniczości instytucji państwowych, ograniczonego etatyzmu i kilkusektorowego modelu gospodarczego, a także zasadniczej roli powszechnej edukacji, modernizacji i postępu społecznego.

Pierwocin ruchu młododemokratycznego należy upatrywać w ideowych enuncjacjach Związku Walki Czynnej (1908), a następnie już w zinstytucjonalizowanych formułach organizacyjnych - Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej (1927) oraz (Akademickim) Związku Pracy dla Państwa - Legion Młodych (1930). Niezwykle ważnym momentem dla wykrystalizowania się organizacji Młodych Demokratów było kształtowanie się w drugiej połowie lat 30 - tych antysanacyjnego (antyautorytarnego) sprzeciwu w postaci m.in Klubów Demokratycznych, a następnie Stronnictwa Demokratycznego, przy których afiliowano tzw. Sekcje Młodych.

Po wybuchu działań wojennych i w okresie okupacji hitlerowskiej, w warunkach tzw. wyższej konieczności, ruch młododemokratyczny o uprzednio centrowym i postępowym charakterze zaczął radykalizować postulaty, co zbliżyło go do organizacji lewicowych. Było to wynikiem nie tylko określonej sytuacji i załamania kraju prowadzonego ręką autorytarnych przywódców, których obwiniano o zaistniały stan rzeczy, ale także przenikania do kręgów ruchu elementów socjalistycznych a nade wszystko komunistycznych. W efekcie tego procesu w czasie II wojny światowej powstał Ruch Młodej Demokracji (1943), uznający następnie alternatywny wobec legalnego porządek prawno - konstytucyjny spod znaku PKWN i KRN.

Po nastaniu tzw. Polski Lubelskiej o pretotalitarnym charakterze i wkrótce, z końcem działań wojennych, zarówno kręgi działaczy przedwojennych jak i szczególnie dotychczasowi aktywiści RMD przystąpili do tworzenia nowej organizacji funkcjonującej od połowy 1945 r.

tj. Związku Młodzieży Demokratycznej, stanowiącego instytucjonalnie najpełniejszy wyraz funkcjonowania ruchu młododemokratycznego. Jego późniejsze, powstające w okresie buntów społecznych w systemie niedemokratycznym efemerydy, tzn. Związek Młodych Demokratów (1956-1957), Związek Młodzieży Demokratycznej (1981 - 1982; 1989) oraz Unia Młodzieży Demokratycznej (1989 - 1991) były wyrazistą kontynuacją form działania (np. współpraca i formalno - prawne oraz ideologiczne związki z SD) oraz ideowych i programowych założeń właściwych organizacji powołanej w czerwcu 1945 r.

Proces badawczy, charakteryzujący się w tym przypadku podejściem historycznym w politologii i aplikacją właściwych także naukom społecznym metod badawczych jak historyczno - genetyczna, instytucjonalno - prawna czy systemowa pozwolił zastosować przede wszystkim techniki ilościowe, oparte o różnorodną - politologiczną, historyczną, socjologiczną, literaturę przedmiotu, oraz dogłębne badania archiwalne. Wykorzystano także gros aktów prawnych oraz doniesień prasowych. Za sprawą relacji osób związanych z ruchem młododemokratycznym możliwe było także zastosowanie techniki wywiadu. Tożsamą, choć nie w pełnym słowa tego znaczeniu wartość miała interpretacja opublikowanych drukiem wspomnień.

Badania oparto na matrycy skonstruowanej dzięki politologicznemu podejściu do zjawiska ruchów społecznych, w tym politycznych. Pozwoliło to na uniknięcie pułapki cząstkowej analizy, zamykającej rozpatrywane zjawiska zazwyczaj w kilku bądź kilkunastoletnim interwale czasowym.

Praca tym samym ma charakter nowatorski. Traktuje bowiem obrany przedmiot badań jako społeczne (polityczne) *continuum*, funkcjonujące niezależnie od danego momentu dziejowego, acz uwikłane w generowane przez system społeczno - ekonomiczny i przede wszystkim polityczny zjawiska. Z tego właśnie powodu można było odnosić się do kilku okresów (okres zaborczy, II Rzeczpospolita, czas okupacji, PRL, przełom ustrojowy i początki III RP), jako do podstawowej bazy funkcjonowania ruchu politycznego. Takie podejście nie wpłynęło jednak na zawężenie zakresu badań. Granice obszaru badawczego pojęto bowiem jako funkcją cech i procesów właściwych organizacjom Młodych Demokratów jako zasadniczemu przejawowi istnienia międzypokoleniowego ruchu politycznego, a nie jako zawierający klarowne daty skrajne przedział czasowy.

Praca stanowi także *novum* w literaturze przedmiotu. Zdecydowana większość naukowego piśmiennictwa na temat organizacji młodzieżowych związanych ze Stronnictwem Demokratycznym traktuje rzeczono jako li tylko partyjne przybudówki, opierając wnioskowanie jedynie na krótkich fazach ich aktywności. Żaden z autorów nie dostrzegł

motywowanego głównie ideowo procesu, którego początków można było upatrywać w pierwszej dekadzie XX w., i który w latach 30-tych wyłonił, a po 1945 r. w pełni ukształtował ruch polityczny młodzieży. Co więcej, dotychczasowe ustalenia wykrzywiły spojrzenie na ZMD i jej różne formuły jako na organizację prosystemową w odniesieniu do warunków stwarzanych przez niedemokratyczną, w tym przypadku totalitarną, rzeczywistość. W rozważaniach zasadnie, jak się wydaje, podważono taki ogląd za sprawą wniosków poczynionych na bazie typologii opozycji politycznej w systemach niedemokratycznych.

Należy nadmienić, że pewien zbiór ustaleń na temat organizacji młododemokratycznych za sprawą czasu i warunków, w których powstawały (PRL) nosi wyraźne ślady ingerencji ideologicznej. Nie znaczy to oczywiście, że ustalenia badaczy poczynione w czasach PRL mają z definicji nikłą bądź wątpliwą wartość. Część publikacji w przedziwny sposób - chodzi np.: o teksty z periodyku "Pokolenia" - wymknęła się w opinii piszącego te słowa ingerencji cenzorskiej, co po latach potwierdziły w znacznej mierze badania źródłowe.

Podstawową przesłanką podjęcia wiadomego wysiłku badawczego był dostrzeżenie paradoksu, polegającego na występowaniu w kręgu Młodych Demokratów doby PRL cech opozycyjności pomimo ścisłego powiązania danej ich organizacji z ugrupowaniem politycznym - Stronnictwem Demokratycznym, które obok PPR/PZPR i ZSL było filarem systemu politycznego Polski Ludowej.

W procesie badawczym obejmującym czasowo niemal cały wiek XX. wysunięto kilka hipotez. Pierwszym pytaniem/zagadnieniem badawczym (hipoteza 1) stało się już anonsowane na wstępie stwierdzenie o istnieniu międzypokoleniowego ruchu politycznego przejawiającego się zarówno w warstwie ideowej jak i instytucjonalnej. Pozwoliło ono na precyzyjne zdefiniowanie materii badawczej. Sama nazwa "ruch młododemokratyczny" stanowi neologizm i nie ma odpowiednika w dotychczasowych opracowaniach.

Przesłankami do założenia powyższego twierdzenia stały się wnioski wyprowadzone z analizy wybranych koncepcji ruchów społecznych/politycznych (Kantyka, Touraine, McAdam, Ulicka), które wobec zgromadzonego materiału pozwoliły na ujęcie trzech wcieleń ZMD i Unii Młodzieży Demokratycznej jako instytucjonalnych form ruchu politycznego. Chodzi o następujące cechy: przyjęcie kierunku na zmiany wynikającego ze sprzeciwu wobec obiektywnych warunków systemu społeczno - politycznego; wytworzenie uświadamianej i podzielanej wspólnoty poglądów, które niezależnie od ciągłości czy periodyzacji procesu politycznego stanowiły czynnik integrujący ruch; istnienie autonomii organizacyjnej i programowej; działanie przynajmniej po części motywowane oddolnie, wpływające na różne

reakcje ze strony podmiotów decyzyjnych (ośrodki władzy) i systemowych (inne ruchy społeczne/polityczne; partie polityczne, związki zawodowe, inne organizacje społeczne).

Kolejnym założeniem badawczym (hipoteza 2) stało się stwierdzenie o dwojakiej, prosystemowej i antysystemowej naturze organizacji Młodych Demokratów, wynikającej z kilkupoziomowego uwikłania w niedemokratyczną rzeczywistość (kontekst instytucjonalno - prawny, polityczny, społeczny i systemowy).

Następną kwestią było założenie o totalitarnym w wersji komunistycznej obliczu systemu politycznego PRL, implikującego szczególne warunki działalności politycznej, w tym przypadku przede wszystkim dla organizacji młodzieżowych. (hipoteza 3).

Przyjęte hipotezy zostały poddane weryfikacji w procesie badawczym, którego porządek odzwierciedlono w konstrukcji pracy. Takowa została zatem podzielona na III zasadnicze, merytoryczne części. Obok głównej części opracowania warto wspomnieć o zamieszczonych w rozdziale "Aneksy" dokumentach źródłowych z 1946 i 1981 roku, obrazujących ideowo - programowe założenia, hasła oraz sposób komunikowania politycznego działających w owych latach organizacji młododemokratycznych (szczególnie dokumenty z lat 80-tych zasługują na uwagę ze względu na ich pierwsze ogłoszenie drukiem).

W części I. dokonano wieloaspektowej analizy uwarunkowań determinujących funkcjonowanie organizacyjne Młodych Demokratów w okresie PRL. Do rzeczonych zbioru zaliczono:

1/ Narodziny nowej, komunistycznej legalności, która cechując się pierwotnym charakterem znosiła dotychczasowy porządek konstytucyjno - prawny, czym kreowała sytuację wyższej konieczności tożsamą z zamachem stanu - przewrotem o rewolucyjnym charakterze.

2/ Powstanie nowej, totalitarnej formuły ustrojowej, trwającej w okresie od 1944 do 1989 roku, wykazującej większość cech wskazanych przez uznane w pracy za kanoniczne typologie (Friedrich, Brzeziński, Linz, Stepan, Schapiro, Wrona, Wiatr, Świda - Ziemia, Walicki, Widawska) tj.: funkcjonowanie centralnego ośrodka władzy o intergralnym charakterze, wyrażającego wolę suwerena - biurokracji totalitarnej na czele z wodzem; nacisk na pełną legitymizację systemu na wszystkich poziomach - strukturalnym, ideologicznym i personalnym; istnienie "jedynie słusznej" ideologii mobilizującej masę oraz będącej narzędziem manipulacji; stosowanie władzy przymusu i nagradzania poprzez działalność aparatu terroru oraz system nomenklatury.

3/ Wytworzony przez reguły systemu totalitarnego tzw. centralizm demokratyczny, który jako leninowska zasada funkcjonowania systemu partyjnego uzasadniał dyktaturę grupy przywódczej (partii komunistycznej), dzielił społeczeństwo na kategorie w zależności od faz

rozwoju rzeczywistości społeczno - gospodarczej, zmierzającej ku dojrzałej formie państwa socjalistycznego (awangarda społeczeństwa - klasa robotnicza i tzw. warstwy pośrednie - chłopi i inteligencja). Centralizm demokratyczny tłumaczył tym samym istnienie innych niż komunistyczne ugrupowań politycznych, z zasady będących tzw. pasem transmisyjnym woli centralnego ośrodka kierowniczego do mas.

4/ Będący wynikiem aplikacji leninowskiej koncepcji "organizacji nowego typu" i ruchu młodzieżowego, a także rewolucyjnej zasady kreacji nowego człowieka (homosos) konstrukt systemu związków młodzieży, wypełniający wskazania płynące z pryncypiów centralizmu demokratycznego, a zasadzający się nie tylko na wskazaniach ideologicznych, ale i na rozwiązaniach instytucjonalno - prawnych (przepisy konstytucyjne; regulacje dotyczące szkolnictwa wyższego i stowarzyszeń), oraz na praktyce gry politycznej (dyktat partii komunistycznej i jego refleks w obrębie organizacji młodzieżowych).

W części II. monografii zawarto analizę dotyczącą wstępnej, ideowo - instytucjonalnej fazy wyłaniania się ruchu młododemokratycznego z charakterystycznym wyszczególnieniem okresu odzyskanej w 1918 r. niepodległości i czasów II wojny światowej.

Ważnym elementem badań stało się w rzeczonym obrębie wskazanie na zasadność postrzegania ruchu młododemokratycznego jak szczególnej wspólnoty pokoleń, kształtowanej nie tylko poprzez elementy ideologiczne i programowe, ale także za sprawą właściwych danej grupie doświadczeń pokoleniowych. Dzięki częściowo zbieżnym, ale i uzupełniającym się do pewnego stopnia (w kontekście *continuum* czasowego) propozycjom Romana Wapińskiego i Bronisława Gołębiowskiego możliwe stało się generacyjne ujęcie Młodych Demokratów, należących do następujących pokoleń: Polski niepodległej, niezłomnych, Poznańskiego Czerwca, "Solidarności" i Okrągłego Stołu. Każde z wymienionych kształtowane było w cieniu charakterystycznych momentów dziejowych, odpowiednio: wielki kryzys, II wojna światowa, wydarzenia 1956 roku, wprowadzenie stanu wojennego i ewolucja systemowa lat 80-tych.

W dalszych rozważaniach podjęto próbę zbadania wpływu różnych tendencji ideowo - organizacyjnych na kształtowanie się organizacji młododemokratycznych. Wskazano na pierwotną, postępową w zakresie społecznym i ustrojowym, wymowę dokumentów konstytuujących społeczny wymiar funkcjonowania Związku Walki Czynnej. Ich kontynuacją były poglądy i działania członków Organizacji Młodzieży Narodowej, wkrótce Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej, a także (Akademickiego) Związku Pracy dla Państwa - Legion Młodych i finalnie, pod koniec lat 30-tych, Legionu Młodzieży Polskiej. Do najczęściej przewijających się enuncjacji ideowych należały hasła republiki demokratycznej,

solidaryzmu społecznego, samorządności, regulacji w gospodarce, roli armii i pracy jako zworników tzw. poczucia państwowego, wolności sumienia i wyznania, oraz postępu i nowoczesności.

Powstanie i funkcjonowanie pierwszych, organizacyjnych zrębów ruchu młododemokratycznego dokonało się w burzliwych latach 30 - tych, kiedy to zarówno ZPMD jak i LM podlegały wielorakim perturbacjom związanym m.in ze: stosunkiem organizacji młodzieżowych do ewolucji systemu politycznego i samego obozu władzy kierującego się na wzmocnienie autorytaryzmu (np. powołanie OZN i jego pionu młodzieżowego - Ruchu Młodej Polski), z trudnymi warunkami kryzysu gospodarczego, infiltracją członków organizacji kryptokomunistycznych jak Organizacja Młodzieży Socjalistycznej "Życie", Komunistyczny Związek Młodzieży Polskiej, czy tych podległych wpływom komunistów (Związek Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej), a także ze stosunkiem do własnej tradycji i elementów konstytutywnych (czyn zbrojny w czasie I wojny światowej - Legiony Polskie i Polska Organizacja Wojskowa; osoba i legenda Józefa Piłsudskiego).

W efekcie zmian organizacyjnych i ewolucji ideowej (szczególnie w kierunku radykalizacji haseł społeczno - gospodarczych) oraz nowej inicjatywy o charakterze antysanacyjnym, jakim było animowanie środowisk lewicy legionowej najpierw w ramach Związku Lewicy Patriotycznej a potem Klubów Demokratycznych i finalnie Stronnictwa Demokratycznego, doszło do wykrystalizowania się Sekcji Młodych Klubów Demokratycznych, a następnie Sekcji Młodych SD, złożonych przeważnie z działaczy LM - Frakcji i byłych członków OMS "Życie". Organizacja ogniskowała swoją działalność na krytycznym stosunku do dyktatury sanacyjnej, przywołaniu modelu państwa i społeczeństwa opartych o wymowę konstytucji z 1921 r., wraz z egalitarystycznymi postulatami odnoszącymi się do sfery polityczno - społecznej, oraz na współpracy z innymi organizacjami młodzieży (ZNMS, "Życie", Związek Młodzieży Wiejskiej "Wici", Centralny Wydział Młodzieży Polskiej Partii Socjalistycznej, Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego czy Polska Akademicka Młodzież Ludowa) na kanwie wystąpień o antysemitkiej naturze ze strony organizacji prawicowych (np. Młodzież Wszechpolska, Ruch Narodowo - Radykalny "Falanga").

Charakterystycznym zjawiskiem dla wzmiankowanego okresu jak i dla lat późniejszych było formalne, poprzez zapisy w dokumentach organizacyjnych, powiązanie Sekcji Młodych z Klubami i SD (jeszcze w 1939 r. Stronnictwo powołało Wydział Młodzieży, który jednak nie rozwinął działalności). Tym samym ruch młododemokratyczny,

deklarując zawsze formalną autonomię, siłą rzeczy stawał się w pewnym zakresie funkcją decyzji podejmowanych przez kierownictwo Stronnictwa Demokratycznego.

Ostatnia odsłona II. części opracowania poświęcona jest funkcjonowaniu i programowi Młodych Demokratów w czasie II wojny światowej. Działalność i rozłam zanotowany przez działające ówczesnie w podziemiu Stronnictwo Demokratyczne ("Prostokąt") skutkowało wykształceniem lewicowego Stronnictwa Polskiej Demokracji, a chwilę później, bardziej zachowawczego oraz uznającego zarówno rząd londyński jak i Delegaturę Rządu na Kraj Zjednoczenia Demokratycznego.

SPD powołało na jesieni 1943 r., jako swój Wydział Młodzieżowych, Ruch Młodej Demokracji, który stanowił swoisty pomost pomiędzy rzeczywistością przedwrzesniową a jej nowym, sygnowanym przez tzw. władzę ludową, rozdziałem. RMD od początku skupiał nie tylko działaczy Sekcji Młodych KD/SD, ale także młodzież związaną z Polską Partią Robotniczą, Związkiem Walki Młodych, Robotniczą Partią Polskich Socjalistów. Efekt takiego stanu rzeczy był dwojaki. RMD począł stawiać na argumentację charakterystyczną dla stanowiska polskich komunistów, polegającą na postulatach zmiany struktury własności ziemi, miażdżącej krytyce rządów sanacyjnych, postulowaniu tzw. ludowładztwa czy kojarzeniu odzyskania przez Polskę znaczącej siły w Europie za sprawą sojuszu z ZSRR.

Obok wspomnianego mieliśmy do czynienia z instytucjonalną współpracą z komunistycznymi organami nowej władzy, RMD weszło bowiem w marcu 1944 r. do Koła Młodzieży przy Prezydium Krajowej Rady Narodowej, by już w lipcu tegoż roku utworzyć wraz z ZWM, Związkiem Młodzieży Socjalistycznej i innymi organizacjami lewicy Centralny Komitet Młodzieży, który jednoznacznie opowiedział się za Rządem Tymczasowym, nacjonalizacją w gospodarce, reformami konstytucyjnymi, radykalnymi zmianami szkolnymi oraz budową jednolitego frontu młodzieży.

W 1945 r. działalność RMD zanikała na rzecz budowania struktur Związku Młodzieży Demokratycznej i równoległe, najpewniej przejściowej, Sekcji Młodych SD. Zmiana jakościowa była jednak zasadnicza. Powojennej odbudowie ruchu młododemokratycznego patronowało wskrzeszone przez komunistów o podwójnej afiliacji (PPR i SD) Stronnictwo Demokratyczne. Kierownictwo w ZMD przeszło w ręce ludzi związanych głównie z prokomunistycznymi organizacjami jak RMD i SPD, a nie z kręgami działaczy i sympatyków niegdysiejszego ZPMD czy Sekcji Młodych SD.

Część III. pracy zajmuje się ruchem młododemokratycznym funkcjonującym w warunkach nowego, niedemokratycznego ustroju. Rozważania koncentrują się zrazu na procesie odbudowywania struktur, sporach wewnętrznych oraz stosunku Stronnictwa

Demokratycznego do nowej rzeczywistości i węzłowych problemów z nią związanych. Ma to o tyle znaczenie, iż o działalności ZMD jako o odzwierciedleniu ideologii i wpływów SD wśród młodzieży mowa była w oficjalnych dokumentach wspomnianego ugrupowania politycznego. Z tego powodu ówczesnych Młodych Demokratów niezależnie od ich potrzeby autonomii powiązano ze stojącym od jesieni 1944 r. na gruncie Manifestu PKWN Stronnictwem Demokratycznym. Fakt ten przesadził o tym, że Związek formalnie przyczyniał się do legitymizacji nowego ustroju.

Zasadniczym problemem ówczesnego czasu okazał się wzmiankowany stosunek ZMD do własnej tradycji oraz do nowego ustroju. W organizacji ujawniły się wpływy radykalnych działaczy o komunistycznych zapatrywaniach oraz grupy przeciwnej, hołdującej przedwojennej, demokratycznej i antyautorytarnej tradycji. Scieranie się wpływów miało zarazem ideowo - programowy jak i organizacyjny charakter. Wynikało m.in z różnic dotyczących treści własnych enuncjacji programowych, zakresu powiązań z SD oraz z konieczności opowiedzenia się za określonym kierunkiem rozwoju ("za" czy "przeciw" ugrupowaniom tzw. Bloku Demokratycznego).

Punkt kulminacyjny starć frakcyjnych nastąpił w maju 1946 r., kiedy to na fali zajęć studenckich, m.in w Krakowie, doszło do zmiany dotychczasowego kierownictwa i przebudowy struktur terenowych, czemu towarzyszyło także regulaminowe i programowe, bardzo ściśle powiązanie z kierowanym przez ideowych komunistów SD.

III Zjazd ZMD z jesieni 1946 r. nie pozostawiał złudzeń, co do kierunku dalszego rozwoju. Organizacja młododemokratyczna zarówno na terenie ogólnomłodzieżowym jak i studenckim ciążyła zdecydowanie ku współpracy z ZWM i innymi organizacjami wspierającymi nową władzę. Logicznym następstwem takiego stanu rzeczy był udział w akcji zjednoczeniowej na przełomie 1947 i 1948 r., która zakończyła się unifikacją związków młodzieży współtworzących od lata 1948 roku marksistowski i totalitarny w swej istocie Związek Młodzieży Polskiej.

Swoista odbudowa ruchu młododemokratycznego, najpierw jako Związku Młodych Demokratów (1956-1957), a potem znów jako Związku Młodzieży Demokratycznej (1981-82; 1989) i Unii Młodzieży Demokratycznej (1989 - 1991) dokonała się jeszcze trzykrotnie. Sprzyjała temu atmosfera buntów społecznych, ale także czas rozluźnienia więzów totalitaryzmu, który ewoluował za sprawą zmiany sytuacji w bloku wschodnim (np. wpływ XX Zjazdu KPZR; proces odprężenia w stosunkach Wschód - Zachód) i odzwierciedleniu tych m.in. procesów w stosunkach wewnętrznych, związanych np. z dojściem do władzy opcji

proreformatorskich, likwidacją najbardziej dotkliwych społecznie przejawów omnipotencji komunizmu czy z nasileniem zajwisk kryzysowych w gospodarce.

Do grupy stałych determinantów przyczyniających się do trwania ruchu młododemokratycznego należało odwoływanie się do jednoznacznie identyfikowalnej tradycji organizacyjnej, (Koła Młodych SD, RMD, "pierwsze" ZMD), podkreślanie związków ze Stronnictwem Demokratycznym szczególnie w wyrażaniu wspólnego *credo*, ujmującego obie organizacje jako "niemarksistowskie", a także odwoływanie się do wspólnej bazy członkowskiej (młoda inteligencja - studenci i uczniowie szkół średnich, rzemieślnicy, drobni kupcy i wytwórcy). Chodziło także o uwydatnianie zasadniczych idei kojarzonych z właściwie pojętą demokracją przedstawicielską, realizacją polskiej racji stanu, tradycją narodową, interesami gospodarki narodowej oraz postępowaniem służącym dobru wspólnemu, wprowadzanym poprzez program reform społeczno - gospodarczych.

Wzmiankowane założenia w zależności od danego czasu i okoliczności albo ewoluowały w postulaty jawnie antysystemowe (*casus* działalności ZMD w 1956 r., kierowanego przez Karola Głogowskiego i Przemysława Górniego), czyniąc z organizacji młododemokratycznej formułę opozycyjnego sprzeciwu, albo wpisywały się w szeroki wachlarz sprzeciwu społecznego, na fali którego można było domagać się zasadniczych zmian nie negując jednak postawowych dla systemu politycznego wartości (lata 80-te: organizacje młododemokratyczne kierowane przez Piotra Wallo i Piotra Górskiego tj. ZMD i UMD).

O skomplikowanej naturze relacji Młodych Demokratów z meandrami systemu politycznego PRL świadczą także dalsze losy działaczy, sprowadzające się do prezentowania trzech w gruncie rzeczy postaw tzn.:

- a/ Sprzeciw wobec systemu i jego kontynuacja po rozwiązaniu danej struktury organizacyjnej - efektem było tworzenie kadr najpierw środowiskowej a potem instytucjonalizującej się opozycji politycznej (np. Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Konfederacja Polski Niepodległej).
- b/ Reformistyczna akceptacja - działanie w ramach wewnętrznych struktur SD z zachowaniem etosu ZMD i elementów więzi grupowej (SD, Koła Młodych Demokratów, Środowiskowe Komitety Młodych Demokratów, Krajowa Rada Młodych Demokratów).
- c/ Odejście od czynnego zaangażowania politycznego na rzecz kariery zawodowej czy spraw życia prywatnego.

W zakończeniu opracowania sformułowano i przedstawiono wnioski płynące z podjętej w dysertacji analizy, w szczególności odwołano się do postawionych na wstępie pytań badawczych (hipotez).

W sposób zasadny uprawdopodobniono założenie o istnieniu międzypokoleniowego ruchu politycznego młodzieży (hipoteza 1), bazującego na odwoływaniu się do kanonów demokracji przedstawicielskiej i programów reformistycznych politycznego centrum i lewicy społecznej. Ruch ten postulaty republikańskiego, demokratycznego ustroju łączył z hasłami modernizacji służącej dobru wszystkich obywateli. Przy zachowaniu egalitarnego kierunku działania respektowano interesy mniejszych grup i pojedynczych obywateli. Tradycję państwa i narodu traktowano jako niewzruszony fundament postaw politycznych, skutkujący nastawieniem na realizację polskiej racji stanu i interesu narodowego.

Rozpatrywane w pracy formuły organizacyjne (m.in. Sekcje Młodych SD, RMD, różne wcielenia ZMD, UMD) stanowiły instytucjonalny wyraz międzypokoleniowego ruchu politycznego, który zasadał się na ideowo - organizacyjnej, przedwojennej tradycji (ZWC, ZPMD, Legion Młodych). Jej główne wyznaczniki (idee niepodległości, demokracji politycznej, solidaryzmu społecznego) trwały mimo zmiany warunków (wojna; nowa, komunistyczna legalność), ale i nabierały nowego znaczenia. Szczególnie było to odczuwalne w warunkach stworzonych przez powojenny system o cechach komunistycznego totalitaryzmu, który rzeczywiste idee polityczne przeradzał w li tylko hasła i sposoby manipulacji społecznej, np. idee demokracji przedstawicielskiej zamieniono na zasadę tzw. demokratycznego centralizmu z wynikającą z niego ideą ludowładztwa w marksowsko - leninowskiej interpretacji.

Skomplikowana natura i cechy systemu totalitarnego PRL wpływały bez wątpienia na oblicze i działalność organizacji młododemokratycznych, które wspierały, ale i negowały zastaną rzeczywistość (hipoteza 2).

Zasadniczym zjawiskiem stało się tu ideowe oraz formalno - organizacyjne powiązanie z politycznym mentorem, Stronnictwem Demokratycznym, co skutkowało automatycznie akceptacją kluczowych założeń systemu politycznego Polski Ludowej jak: omnipotencja partii marksowsko - leninowskiej, pomocnicza rola stronnictw - "ludowego" i "demokratycznego", reprezentujących dane kategorie społeczne tj. rolników i sferę rzemieślniczo - inteligentną, mające wedle reguł wiadomej dialektyki historycznej zaniknąć.

Z tego przede wszystkim, formalno - funkcjonalnego względu Młodzi Demokraci wspierali system komunistyczny. Niemniej jednak deklarując swoją "niemarksistowską"

postawę (z wyłączeniem może ostatnich przed tzw. zjednoczeniem deklaracji ZMD z lat 1947- 48), Młodzi Demokraci odstawali od socjalistycznego kanonu politycznego. W czasie przesilen politycznych (1956, 1981-82, 1989) skutkowało to wykształcaniem się postaw opozycyjnych *sensu stricto*, o czym świadczyły hasła i oblicze ZMD z przełomu 1956 - 1957 r., oraz krótka działalność podziemna w 1957 r., a także postaw opozycyjnych *sensu largo*, polegających np.: na artykułowaniu wobec PZPR żądań domagających się reform społecznych i politycznych czy przedstawianie własnych, alternatywnych rozwiązań (działanośc ZMD w latach: 1945-1946; 1981-82; 1989). Dlatego też organizacje młododemokratyczne poddane były represjom, polegającym na wymuszaniu fundamentalnych zmian wewnętrznych bądź stosowaniu instrumentu delegalizacji.

Wykorzystując teorię opozycji politycznej w systemach niedemokratycznych zakwalifikowano ostatecznie ruch młododemokratyczny doby PRL w postaci znanych formuł organizacyjnych zarówno jako przykład opozycji *sensu largo* oraz jako przejaw opozycji typu reżimowego, która w warunkach akceptacji generalistów ustrojowych wobec centrum dyspozycji politycznej, ówczesnie PZPR, domagała się prospołecznych i prosystemowych reform.

Mocno uprawdopodobnione stało się także założenie o determinującej roli totalitaryzmu komunistycznego dla działających w jego obrębie związków młodzieży (hipoteza 3). W tym przypadku, posiłkując się teorią systemów niedemokratycznych wykazano, iż system polityczny Polski Ludowej w całym czasie jej istnienia (1944 - 1989) miał charakter ewoluującego "czerwonego" totalitaryzmu. W odniesieniu do sfery związków politycznych młodzieży, zarówno co do haseł i założeń programowych, jak i instytucjonalno - prawnych ram działalności, skutkowało to praktyczną aplikacją głównych założeń leninowskiej teorii organizacji młodzieżowych, leżącej u podstaw funkcjonowania radzieckiego Komsomołu.

Przywołana teoria zakładała, że organizacja młodzieży służy wychowawczym, ideologicznym celom określonym przez partię komunistyczną. Naturalną zatem rzeczą było przyjmowanie przez organizacje młodzieżowe doby realnego socjalizmu, choć w różnym jak się okazać miało stopniu, roli przekaznika woli parti komunistycznej kierowanej do młodego pokolenia. Komunikacja polityczna była zatem zorientowana wertrykalnie i jednokierunkowo - od centrum decyzyjnego w dół, do mas młodzieży, a w tym konkretnym przypadku, do części młodej inteligencji, uczniów i młodych rzemieślników. Organizacje młodzieży służyły przy tym nie tylko indoktrynacji, ale i mobilizacji społecznej dla wykonywania zadań postawionych przez partię komunistyczną.

Strona formalno - prawna, choć zachowana w ramach konkretnych ustaw i rozporządzeń (materia regulacji dotyczących szkolnictwa wyższego oraz stowarzyszeń), w odniesieniu do związków młodzieży odgrywała drugorzędną rolę, co wynikało z istoty systemu totalitarnego, petryfikującego przede wszystkim wolę totalitarnej władzy a nie system stanowionego prawa.

Rzeczą paradokasalną, zakrawającą w omawianym aspekcie na przysłowiową ironię losu było wykorzystywanie przez system PRL rozwiązań prawnych dotyczących organizacji młodzieżowych, które to rozwiązania wywodziły się z II RP, w szczególności z okresu "faszystowskich", jak to określali komuniści, rządów sanacji. Ideologicznie bowiem wspomniane systemy były nie do pogodzenia, jednakże oba cechowały się, uwzględniając oczywiście różne uwarunkowania i odmienną specyfikę, ukierunkowaniem na wzmocnienie egzekutywy kosztem prerogatyw innych sfer władzy przy jednoczesnym ograniczaniu społecznej węg partycypacji i praw obywatelskich.

Niniejsza monografia jest pierwszym, całościowym opracowaniem podejmującym temat ruchu młododemokratycznego jako części polskiej sceny politycznej w XX w. Dzięki wykorzystaniu elementów teorii ruchów społecznych oraz systemów niedemokratycznych udało się uchwycić ideologiczne, organizacyjne oraz funkcjonalne właściwości organizacji będących najpierw wstępną, a potem właściwą emanacją ruchu (odpowiednio: Sekcje Młodych SD, RMD oraz ZMD i UMD).

Dzieje w/w organizacji rozpatrywano z uwzględnieniem wpływu warunków ograniczonej demokracji (rządy sanacji) bądź pseudodemokracji (PRL), dzięki czemu scharakteryzowano wpływ, jaki wywierał system niedemokratyczny, w tym przypadku głównie totalitarny, na programy, działalność oraz postawy członków organizacji o demokratycznym rodowodzie.

Praca otwiera perspektywę dalszego badania ruchu młododemokratycznego, przynajmniej w trzech kontekstach. Pierwszym jest wpływ rzesz członkowskich oraz losów organizacji młododemokratycznych na ewolucję Stronnictwa Demokratycznego jako części systemu władzy PRL. Należałoby uwzględnić tu przypadek Kół Młodych SD z lat 1957 - 1965 oraz Wydziału Centralnego Komitetu SD ds. Młodzieży - lata 80-te.

Drugim obszarem zainteresowania badawczego mogłoby stać się funkcjonowanie Młodych Demokratów w warunkach pluralizmu politycznego po 1989 r.

Godnym uwagi elementem jest także charakter elit wywodzących się w latach 80-tych z młododemokratycznego środowiska i ich ewentualny wpływ na kształtowanie i charakter sceny politycznej III RP.

Przeprowadzenie badań, których wyniki złożyły się na niniejszą monografię było możliwe dzięki funduszom Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ przeznaczonym na działalność statutową, oraz za sprawą puli środków Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, finansujących tzw. działalność upowszechniającą naukę (DUN).

Uzyskane wyniki badań miały szansę na popularyzację za sprawą trzech konferencji tematycznych:

- konferencja naukowa: *Różne wymiary realizmu politycznego w Polsce "Ludowej"*, zorganizowana przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ oraz Ośrodek Myśli Politycznej w Krakowie w dniu 11 czerwca 2012 r.; referat pt.: *W okowach "demokratycznego centralizmu": przypadek Stronnictwa Demokratycznego w Polsce Ludowej*
- interdyscyplinarny kongres naukowy: *"Studenci polscy w XIX i XX wieku. Historia, kultura, język"*, zorganizowany przez Towarzystwo Tradycji Akademickiej w Warszawie w dniach 22 - 23 listopada 2013 r.; referat pt.: *Związek Młodzieży Demokratycznej 1945-1948: z kart zmagania z "ludową demokracją"*
- konferencja naukowa: *"Satelici". „Satelickie” partie polityczne i organizacje społeczno – polityczne w Polsce Ludowej (1944/1945 – 1989)*, zorganizowana przez Ośrodek Badań Biograficznych Uniwersytetu Szczecińskiego w dniach 27 - 28 listopada 2015 r.; referat pt.: *Ruch młododemokratyczny w Polsce Ludowej - wpływ systemu politycznego na ideologię i funkcjonowanie Związku Młodzieży Demokratycznej, Związku Młodych Demokratów i Unii Młodzieży Demokratycznej.*

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

Wskazana jako główne osiągnięcie badawcze monografia stanowi podsumowanie dotychczasowej pracy naukowo - badawczej poświęconej głównie polskiej scenie politycznej w XX w., w szczególności organizacjom politycznym oraz ideowo - wychowawczym polskiej młodzieży działającym w okresie II Rzeczypospolitej, bądź z tym okresem związanym.

Kilkunastoletnie prace badawcze pozwoliły na istotne spenetrowanie zagadnienia, nabycie umiejętności warsztatowych - szczególnie w kontekście gromadzenia danych (archiwalia, relacje pisemne, ustne), oraz ich analizy z wykorzystaniem przede wszystkim podejścia historycznego w badaniach politologicznych.

Prowadzenie badań afiliowanych przy Katedrze Historii Polski Współczesnej (od 2014 r. Katedra Historii Polskiej Polityki) sprawiło, iż jako politolog wykorzystywałem przede wszystkim metodę historyczno - genetyczną, niemniej jednak istotnie wspartą przez inne metody jak instytucjonalno - prawna czy systemowa. Z tego też powodu ustalenia badawcze odnosiły się nie tylko do objętej danym przedziałem czasowym charakterystyki danych organizacji, ale też do próby wskazania ich roli i pozycji w systemie politycznym, prawnym i społeczno - gospodarczym.

Od kilkunastu lat moje dociekania naukowe mieszczą się przynajmniej w 4 nurtach i dotyczą:

- a/ organizacji politycznych i ideowo - wychowawczych (korporacji) polskiej młodzieży, działających w II RP, szczególnie na kresach południowo - wschodnich II RP,
- b/ myśli politycznej i losów polityków związanych z przedwojenną Małopolską Wschodnią,
- c/ polskich koncepcji geopolitycznych,
- d/ niedemokratycznych systemów politycznych z wyróżnieniem Polski Ludowej (PRL).

Wyniki kilkuaspektowego procesu badawczego znalazły odzwierciedlenie w monografiach, artykułach naukowych oraz wystąpieniach konferencyjnych, których zestawienie zawarto w części dokumentacji pt.: *Wykaz opublikowanych prac naukowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki* (załącznik 6)

Wskazane dwa pierwsze nurty badawcze zostały zainspirowane niegdysiejszymi dociekaniem zwieńczonymi w pracy magisterskiej, traktującej o losach Władysława Kucharskiego, m.in. ministra rządu Chjeno - Piasta, polityka obozu narodowego, czasowego współwłaściciela lwowskiego "Słowa Polskiego", a także absolwenta Politechniki Lwowskiej.

Początek pracy badawczej związany był z nabywaniem kompetencji fachowych, związanych z analizą danych archiwalnych, stąd jeszcze w czasie studiów doktoranckich na bazie pozyskanych dokumentów ukazały się 2 teksty wydane przez wychodzące we Francji "Zeszyty Historyczne" redagowane przez J Giedroycia, tj.: *Nieznane listy Henryka Sienkiewicza do Adama Stefana Sapiehy* ("Zeszyty Historyczne", z. 131, 2000) oraz *O "Historii Ligi Narodowej" Stanisława Kozickiego słów kilka* ("Zeszyty Historyczne", z. 135, 2001).

Wobec powyższego dociekania w ramach pierwszego z wymienionych tu obszarów koncentrowały się na organizacjach młodzieżowych polskiej prawicy nacjonalistycznej (Obóz Wielkiej Polski - Ruch Młodych OWP, Dzielnicowy Komitet Młodych; Obóz Narodowo -

Radykalny, Młodzież Wszechpolska), oraz pomajowego obozu rządzącego (Legion Młodych).

Szczególnie istotnym osiągnięciem we wskazanym obszarze jest oparta w przeważającej mierze na zagranicznych materiałach archiwalnych monografia pt.: *Obóz Wielkiej Polski w Małopolsce 1926 - 1933* (Kraków 2004), która stanowi rozszerzoną wersję rozprawy doktorskiej pod tym samym tytułem. Obok niej wyróżnić należy współautorski (wraz z prof. Grzegorzem Mazurem), nowatorski w odniesieniu do stanu badań tekst *Obóz Narodowo - Radykalny we Lwowie*, autorską edycję źródeł archiwalnych w naukowym opracowaniu, zatytułowaną *Młodzież Wszechpolska. Koło Lwowskie. Protokoły zebrań zarządu (1925 - 1930)* (Kraków 2012) oraz tekst pt.: *Legion Młodych we Lwowie. Przyczynek do dziejów młodzieży sanacyjnej w przedwojennej Małopolsce Wschodniej* (Kraków 2010).

Wszystkie w/w opracowania powstały dzięki pracy badawczej we Lwowie możliwej dzięki 2 grantom badawczym udzielonym przez: Fundusz Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej z siedzibą w Tournan en Brie, Francja, w 2001 r., oraz przez Fundację im. Stefana Batorego z siedzibą w Warszawie w 2004 r.

Kwerendy archiwalne doszły do skutku także dzięki przyjęciu mnie na czasowy staż przez Katedrę Historii Krajów Słowiańskich Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, kierowaną przez prof. Leonida Zaszkilniaka, co umożliwiło pracę w 3 placówkach: Centralnym Państwowym Historycznym Archiwum Ukrainy m. Lwów, Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego oraz Bibliotece Naukowej im. Stefanyka we Lwowie. Relacje z przebiegu badań w postaci 2. tematycznych wykładów z dyskusją miały miejsce na posiedzeniach wskazanej Katedry.

W odniesieniu do kwestii organizacji ideowo - wychowawczych polskiej młodzieży badania koncentrowały się na próbie ujęcia kluczowych zjawisk, zarówno politycznych jak i społecznych, charakteryzujących środowisko lwowskie. Wnioski zawarto w opartych na materiałach źródłowych publikacjach: *Z dziejów organizacji studenckich na lwowskich wyższych uczelniach w II Rzeczypospolitej* (wraz z prof. Grzegorzem Mazurem; Paryż 2001), *Z dziejów korporacji studenckich w międzywojennym Lwowie* (Kraków 2004) oraz *Lwowskie korporacje akademickie w dwudziestoleciu międzywojennym* (Kraków 2013).

Badania o charakterze biograficznym ze specjalnym uwzględnieniem działalności publicznej oraz elementów myśli politycznej znalazły odzwierciedlenie w pracach nad sylwetkami Leonarda i Zdzisława Stahlów oraz Zdzisława Strońskiego, tj.: *Leonard i Zdzisław Stahlowie w życiu społecznym i politycznym Lwowa* (Kraków 2005), *Zdzisław*

Stroński (Kraków 2007) oraz *Wizja Polski w publicystyce politycznej Zdziaława Henryka Stahla* (Lublin 2014).

W powyższym, dotyczącym politycznych sylwetek kontekście mieści się także biogram dotyczący osoby prof. Romana Rybarskiego, przygotowany do mającej się ukazać drukiem na początku 2016 r. *Jubileuszowej księgi nauk politycznych*, poświęconej krakowskiemu środowisku politologów (załącznik 2.2)

Dociekania na temat polskich koncepcji geopolitycznych zostały zainspirowane dzięki prowadzeniu autorskiego przedmiotu *Geografia polityczna i ekonomiczna* w Wyższej Szkole Handlowej w Krakowie. Specjalna uwaga poświęcona została programom szukającym alternatywy dla geopolitycznego imperatywu ujmującego równowagę sił w Europie na zasadzie efektów rywalizacji lądowych potęg kontynentalnych. Mowa o koncepcji tzw. Trzeciej Europy bądź Międzymorza, obejmującej tereny wedle wertykalnego porządku - od Skandynawii aż po Grecję. Zagadnieniom tym poświęcono dwie publikacje: *Idea „Trzeciej Europy”- aspekt geopolityczny* (Kraków 2009) oraz *Równowaga i integracja europejska w koncepcjach generała Władysława Sikorskiego* (Kraków 2011).

Wreszcie ostatni z nurtów badawczych wynika ze specyficznego podejścia w pracy dydaktycznej, polegającego na ujmowaniu konkretnych wydarzeń historycznych w kontekście systemu politycznego, szczególnie partyjnego, ale także relacji organów władzy państwowej czy sfery społeczno - gospodarczej.

Owoce wysiłku badawczego odnoszącego się do specyfiki polskiego, komunistycznego niedemokratyzmu we wzmiankowanym wyżej kontekście są dwie prace, tj.: *Koncepcje regulowanej zmiany politycznej w ostatniej dekadzie PRL – kontekst prezydentury* (Warszawa 2012) oraz *W okowach "demokratycznego centralizmu" - przypadek Stronnictwa Demokratycznego w PRL* (Kraków 2013). Warto wspomnieć jeszcze w tym miejscu o zbiorze szkiców naukowych dotyczących sowieckiego totalizmu, będącego efektem jednej z konferencji naukowych. Mowa o współredakcji tomu pt.: *Związek Radziecki wobec krajów Europy Środkowej i Wschodniej 1920 – 1991* (Kraków 2004).

Scharakteryzowane osiągnięcia badawcze prezentowałem na konferencjach krajowych oraz międzynarodowych. Byłem ponadto zaangażowany w działalność popularyzatorską za sprawą gościnnych wykładów prezentowanych dla: VI Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie (*Geopolityka Federacji Rosyjskiej; Chińskie wizje porządku międzynarodowego*), Stowarzyszenia *Civitas Christiana* w Krakowie - w ramach Klubu Myśli Historycznej "*Deo et Patriae*" (*Od gospodarki narodowej do mordu sądowego. Wspomnienie o Adamie Doboszyńskim*), oraz osób zainteresowanych, zaproszonych przez redakcję pisma "Akademik

Polski" (*O nowy kształt odrodzonej Rzeczypospolitej. Ewolucja ideowa ruchu narodowego w latach 30. XX w.*)

Ustalenia płynące z badań znalazły praktyczną aplikację w pracy dydaktycznej, w ramach której prowadziłem wykłady, konwersatoria, ćwiczenia, proseminaria magisterskie oraz seminaria licencjackie dla studentów trybów: stacjonarnego i niestacjonarnego. Szczególnie warto podkreślić i wymienić przedmioty autorskie, które mogły powstać za sprawą przeprowadzonych badań tj.: *Młodzież w polskiej polityce - organizacje, idee, przywódcy* oraz *Oblicza polskiego nacjonalizmu*.

W czasie procesu dydaktycznego wypromowałem 33 licencjaty, zrecenzowałem około 40. prac licencjackich i magisterskich. Pełniłem także obowiązki opiekuna naukowego w jednym z programów stypendialnych (program stypendialny im. S. Banacha, 2013 - 2015).

Ważnym dopełnieniem mojej aktywności naukowo - dydaktycznej była i jest działalność organizacyjna zarówno na rzecz Uniwersyteu Jagiellońskiego jak i w szczególności na rzecz macierzystej jednostki - INPiSM UJ.

W latach 2002 - 2005 byłem sekretarzem Instytutowej Komisji Rekrutacyjnej na kierunku politologia, co skutkowało dodatkowo wprowadzaniem w jednostce systemu Elektronicznej Rejestracji Kandydatów (ERK).

W roku 2005 pracowałem nad wprowadzeniem w Instytucie oraz na macierzystym Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studiów (USOS) i od tegoż roku do chwili obecnej jestem koordynatorem systemu USOS na WSMiP UJ.

W roku 2005 r. zostałem powołany przez JM Rektora UJ na funkcję przedstawiciela WSMiP UJ w Stałej Rektorskiej Komisji Socjalnej, które to obowiązki pełnię do chwili obecnej.

W 2012 roku zostałem zatwierdzony przez Radę Naukową INPiSM UJ na stanowisko zastępcy Dyrektora INPiSM UJ ds. ogólnych. W tymże roku objąłem także funkcję opiekuna nowopowstałego w rzeczonym Instytucie Koła Naukowego Bezpieczeństwa Narodowego. Obie funkcje pełnię do dnia dzisiejszego.

Szczegółowa specyfikacja w/w aktywności zawarta jest w załączniku (*Wykaz opublikowanych prac naukowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki* (załącznik 6).

